

הַמֶּאֱמֵר הַשָּׁבוּעִי

בראשית ברא

הרבי ריי"ץ

שבוע פרשת בראשית

בע"ה

בין הזמנים כיפי ומרענן לכל החברים!

השבוע נזכה יחד בין הטיולים לאטרקציות לטעום מתורתו העמוקה של הרבי
הריי"ץ מחב"ד!

המאמר הלקוח מתוך ספר המאמרים תש"ב, מעמיק בפירוש אחד הפסוקים הכי
חשובים בתורה הקדושה - "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ".

במאמר שלנו נתבונן בצורה ייחודית באופן בו השתלשלה בריאת העולם
מהאור האינסופי של הקב"ה עד להתהוות העולם הגשמי בו אנו חיים.

כמו כן נעמיק בהבדלים בין התהוות הספירות העליונות לבין התהוות שאר
הבריאה.

וכמובן, הנקודה הכי חשובה, בעזרת השם נצא מהמאמר הנפלא הזה עם הבנה
כמה הקב"ה עצמו נעלה ונשגב הרבה הרבה מעבר למציאות שנראית לעינינו!

חשוב לציין שהמאמר שלנו הוא מסוג המאמרים שנקראים בלשון החב"דית
'מאמרי השכלה', כלומר, שמאמרים אלו בדרך כלל אינם מתעסקים עם השלכה
מעשית ישירה לעבודת ה' היומיומית שלנו אלא הם יותר נותנים לנו תוכן של
התבוננות, שכאשר נעמיק ונתבונן בו בצורה רצינית, הוא ישפיע על החיים
שלנו בצורה יוצאת מן הכלל...

אז בקיצור מוזמנים להכין כוס קפה, להתיישב על יד המאמר ופשוט לצלול
פנימה!

בהצלחה!

בראשית ברא

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש – ספר המאמרים תש"ב

מבואר

איך הכל התחיל?

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", דפירוש הפשוט הוא דתחלת בריאת העולם הייתה השמים והארץ, ו"את השמים" כולל כל צבא השמים "ואת הארץ" כולל כל צבא הארץ, כמאמר רבותינו ז"ל במדרש רבה. וצריך להבין והלא מבואר אחר כך בריאת והתהוות השמים והנבראים בד' פעמים כמו שכתוב אחר כך "ויאמר אלקים יהי רקיע כו' ויקרא אלקים לרקיע שמים, תדשא הארץ כו'" ואם כן מהו שמקדים תחלה שתחלת הבריאה היא השמים והארץ, וגם הלא תחלת הבריאה הייתה מים כמו שפירש רש"י ז"ל על פסוק בראשית ברא, וגם אם היתה הכוונה על פירוש זה הפשוט בלבד היה אומר בתחלה ברא אלקים את השמים ואת הארץ וכמו שכתוב (בראשית יג ג) "עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", ובשבטים נאמר גם כן (שם מג יח) "על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחלה", וכתוב "ירד ירדנו בתחלה לשבר אוכל", ונמצא כי מלשון הכתוב לומר על ההקדם לשון תחלה ומפני מה נאמר כאן הלשון בראשית.

הפירוש הפשוט של הפסוק בו פותחת התורה הקדושה - "בראשית ברא אלקים את השמים והארץ", הוא שהדבר הראשון שה' ברא הוא השמים והארץ. במדרש רבה התבאר ש"את השמים" - כולל את כל צבא השמים, והמשך הפסוק, "ואת הארץ" - כולל את כל צבא הארץ.

ההבנה הזו בפסוק צריכה לעורר אצלנו מספר תמיהות:

1. אם כבר הפסוק הראשון מלמד אותנו על בריאת השמים, הארץ וצבאם, אז מדוע בהמשך הפרשה אנו רואים שהתורה חוזרת ומתארת לנו את בריאת השמים והארץ - "ויאמר אלקים יהי רקיע..."¹, "ויקרא אלקים לרקיע שמים...", "ויאמר אלקים תדשא הארץ..."
2. תמיהה נוספת היא שמהפסוק הראשון באופן פשוט מובן שהבריאה החלה במציאות של שמים וארץ, ואילו מרש"י על הפסוק "בראשית ברא כו" נשמע שהמים היו הבריאה הראשונה.
3. בלשון הפסוק גם כן ישנו קושי, מדוע הפסוק פותח במילה "בראשית" ואינו פותח במילה 'בתחילה' שלכאורה יותר מבטאת הקדמה וראשית, כמו שאפשר לראות גם כן בלשון הפסוקים "עד המקום אשר היה שם אהלה בתחילה" ועוד...

אלא הכוונה היא שקודם יצירת כל הנבראים פרטים, מספר מהתהוות האצילות וזהו אומרו בראשית היינו בחינת חכמה כמו שכתוב וירא ראשית לו, ראשית חכמה, ואומרו בראשית ברא היינו ב' ראשית חכמה עילאה וחכמה תתאה, דראשית ענינו ההתחלה הכוללת את ההתפשטות הבאה אחריה, וספירת החכמה היא הראשית למוחין, וספירת המלכות שהיא דבור העליון הרי היא ראשית למדות ומובן ומורגש בכוחות הנפש, והדבור שרשו מהחכמה וכמאמר אבא יסד ברתא. וישנו הדבור כמו שהוא עדיין כלול בחכמה ולכן אמר בראשית בתיבה אחת היינו חכמה תתאה כמו שהייתה כלולה תחלה בחכמה עילאה דזהו כמו שהמידה כמו שהיא כלולה בשכל עדיין שזהו כמו אות י' שהמילוי שלה הוא ו' ד' שעולים גם כן י' שרומזים למדות ודבור.

הסיבה לכך שהתורה פותחת במילה "בראשית" ולא במילה בתחילה, היא כי המשמעות של המילה בראשית היא אינה רק לשון התחלה והקדמה אלא היא טומנת בתוכה את ה'סיפור' שקדם לבריאת הנבראים - את סיפור התהוות האצילות!

המילה 'ראשית' מרמזת על בחינת החכמה, כפי שרואים גם בתהילים - "ראשית חכמה"¹, אם כן פירוש המילים "בראשית ברא" הוא שהבריאה הייתה

¹ וכן רואים גם כן בפסוק "וירא ראשית לו" שראשית קשורה עם מידת החכמה, שכמו שהראייה היא מרחוק, כך גם החכמה היא נקודה רחוקה עדיין.

ע"י ב' ראשית [חכמה עילאה וחכמה תתאה], כלומר, משמעות המילה ראשית היא התחלה שכוללת בתוכה את ההתפשטות שעתידה להתפשט ממנה, ואם כך אז המילה "ב' ראשית" בעצם רומזת על שתי בחינות של ראשית הקיימות בחכמה - מצד אחד היא טומנת בתוכה את ספירת החכמה המשמשת כראשית למוחין [מוחין' - הכוונה לשלושת הספירות הראשונות שבסדר ההשתלשלות - חכמה, בינה ודעת], שראשית היינו שהיא לא רק מקור למוחין אלא היא גם ממש כוללת בתוכה את המוחין, ומצד שני המילה בראשית גם טומנת בתוכה את ספירת המלכות (כפי שהיא מופיעה בשורשה שבספירת החכמה) המבטאת את דיבורו של ה' ומשמשת כראשית למידות.

נמצא שהמילה בראשית כוללת את הדיבור האלוקי (ספירת המלכות) כפי שהוא כלול עדיין בחכמה, וזוהי הסיבה לכך ששתי הבחינות של 'ראשית' כלולות במילה אחת - "בראשית", ומשום כך האות יוד [מהשם הקדוש הוי"ה] רומזת על ספירת החכמה², שכן האות יוד כוללת במילוי שלה את המידות (האות ו' מרמזת על ששת המידות), ואת הדיבור האלוקי.

כלומר, המילה בראשית היא בעצם כוללת בתוכה את המוחין והמידות שהם המקור והשורש לבריאה כולה, ולכן התורה פותחת במילה בראשית ולא במילה בתחילה, כי בראשית היא אף קודם לתחילת המציאות הגשמית.

ואמר אחר כך את השמים ואת הארץ, היינו כי שמים הוא אש ומים רומזים לבחינת מדות עליונות דאצילות והארץ היא בחינת המלכות היינו בחינת חכמה תתאה כמו שהיא בפני עצמה בלתי כלולה בחכמה עילאה, ושעם הדבר מה שספירת המלכות נפרטה בדרך פרט עוד פעם שהרי כבר נזכרה בתיבת בראשית שהם ב' ראשית התכללות המלכות בחכמה ולמה נפרטה עוד פעם בתיבת הארץ.

[לאור ההבנה שהמילה "בראשית" מספרת לנו על התהוות העולם כפי שהוא עדיין באצילות, המשך הפסוק גם כן מתפרש באופן דומה].

"את השמים ואת הארץ" - המילה "שמים" שמורכבת מאש ומים, מרמזת לנו על המידות העליונות כפי שהם באצילות (אש מרמז על קו הגבורה, ומים על קו החסד), והמילה "הארץ" מסמלת את ספירת המלכות - הספירה התחתונה.

² שם הוי"ה הוא צורה בה השם משפיע השפעות, כך שהאות י' היא כנגד החכמה שהיא עצם העניין, לפני שהוא התפשט לכלי הנבראים. אחר כך באה האות ה' ומרחיבה את ההשפעה, האות ו' מסמלת את הירידה של השפע, והאות ה' האחרונה מסמלת את ההתפשטות של השפע בסופו של דבר כפי שהוא מתקבל.

בעצם מה שיוצא לנו, זה שספירת המלכות נרמזה בראשית הבריאה פעמיים, פעם אחת כפי שהיא כלולה בשורשה - בספירת החכמה (ב' ראשית), ופעם נוספת מופיעה המלכות כספירה בפני עצמה (במילה "הארץ").

אמנם כשמפרשים כך את הפסוק "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" מתעורר קושי מסוים - מדוע על אף שהמילה "בראשית" (שמרמזת על הב' ראשית שבחכמה כפי שהיא באצילות) מתייחסת למלכות כפי שהיא כלולה בחכמה, צריכה התורה לפרט את המלכות פעם נוספת בפני עצמה במילה "הארץ"?

אש+רוח=מים=אבנית!

אך העניין הוא דהנה הפרדס בשער המכריעין פ"ג הקשה מפני מה נזכר בספר יצירה רק הג' יסודות אש רוח ומים, ויסוד הרביעי שהוא יסוד העפר אינו מזכיר, ותירץ דיסוד העפר עם היותו יסוד רביעי הוא כלל ג' יסודות הראשונים שהם מים אש ואויר (שהוא עניין הרוח) ומהם נתהווה יסוד הרביעי שהוא עפר. וחכמי המחקר אמרו מופת על זה דכאשר ירתיח אדם כלי מים על האש שלא ישקוט ולא ינוח מרתיחתו לעולם ואם יחסרו המים יוסיף עליהם עוד עד יעבור עליהם זמן רב יתהווה בתוך המים עפרורית כמו אבן, וכשיעלה האדם בדעתו יסוד האש בכוחו הגדול והאוויר הגדול מנשב ביסוד האש והמים מרתיחים בו הנה מזה נתהווה העפר, אם כן הרי בריאת יסוד העפר בראו הקב"ה כדמות הרכבה הנה מהאי טעמא לא נזכר בספר יצירה לפי שספר יצירה אינו מזכיר אלא יסודות העקרים שהם אש - רוח - מים.

על מנת שנוכל להבין מדוע מידת המלכות נרמזה במילה "הארץ" בנוסף לכך שהיא נרמזה כבר במילה "בראשית", נצטרך להתבונן במה שהקשה ספר הפרדס על כך שבספר יצירה הוזכרו רק שלושת היסודות שעל ידם נבראה הבריאה - אש, רוח ומים, ואילו היסוד הרביעי - עפר, לא מוזכר, ותירץ הפרדס שהסיבה היא כי ביסוד העפר יש משהו מיוחד, שהוא כלול משלושת היסודות האחרים, ובספר יצירה מנה רק את היסודות העיקריים, ולא את יסוד העפר שהוא יסוד מורכב.

את היות העפר יסוד מורכב ניתן לראות לדוגמא כאשר מרתיחים מים בכלי על האש הרבה זמן ברצף, אז נוצר מכך כמין אבן (אבנית), כלומר, שצירוף האש, המים והאוויר יוצרים את העפר.

וכן הוא בספירת המלכות שפעולתה מורכבת, דספירת התפארת היא אויר, וספירת החסד היא מים, וספירת הגבורה היא אש, ופעולת המלכות מורכבת משלשתן וכל הבריאה היא מספירת המלכות כמאמר הכל היה מן העפר, אם כן הרי ביסוד העפר יש בו ב' דרגות – מה שתחלה כלול בהג' יסודות, ובא בהתגלות כיסוד לעצמו. אשר כן הוא בעניין האותיות שכבר היו כלולים בחכמה אלא שלא היו ניכרים מפני ריבוי האור שבחכמה ועל ידי הבינה שהוא אש שמכווץ את המים הנה על ידי זה מתגלים האותיות, וכן הוא למעלה דכביש באשא וגליד ברוחא ומזה נתהוו האותיות שבספירת המלכות, והוא העפר שמזה נתהווה כל הבריאה על ידי הדבור דספירת המלכות.

אותה חלוקה הקיימת ביסודות הבריאה – ששלושת היסודות העיקריים [אש – רוח – מים] מרכיבים את היסוד הרביעי – עפר, ישנה גם בספירות העליונות, החסד מקביל ליסוד המים, הגבורה מקבילה ליסוד האש, התפארת מקבילה ליסוד האויר (משום שהאויר הוא מעין ממוצע בין האש למים), ומשלושתם יחד מורכבת ספירת המלכות שממנה התהוותה הבריאה כולה, וכמו שכתוב – "הכל היה מן העפר".

התהוות האותיות של עשר המאמרות, גם כן הייתה באמצעות הרכבה של יסודות המים והאש – כלומר, כשאור החכמה (מים) הצטמצם בכלי הבינה (אש) – נתגלו על ידי כך אותיות הדיבור האלוקי שבספירת המלכות (עפר) שבאמצעותן נבראה הבריאה כולה!

כעת מובן שבדיוק כמו שביסוד העפר ישנן שתי דרגות – א. העפר כפי שהוא כלול ומורכב משלושת היסודות האחרים, ב. העפר כפי שהוא בפני עצמו. כך גם בספירת המלכות ישנן שתי בחינות, א. המלכות כפי שהיא מורכבת מהחכמה והבינה – דהיינו התהוות האותיות על ידי החכמה והבינה עד להתגלותן במלכות, ב. המלכות כפי שהיא בפני עצמה כבר, כשמאיר בה הדיבור האלוקי, שמדרגה זו התהוותה כל הבריאה, שבחינה זו מקבילה ליסוד העפר, וכמאמר "הכל היה מן העפר"!

על פי זה ברור מדוע מידת המלכות נרמזה פעמיים, גם במילה "בראשית" וגם במילה "הארץ". המלכות כפי שנרמזה ב"בראשית" מסמלת את המלכות כפי שהיא בשורשה עדיין, כשהאותיות עוד היו טמונות בחכמה, ו"הארץ" מרמזת על המלכות כפי שהתגלתה בפני עצמה, לאחר שהאותיות התגלו ככלי לברוא את העולם.

וזהו "בראשית ברא אלקים", שגם בחינת העשר ספירות הם בבחינת בריאה. וכמו שכתוב "והחכמה מאין תמצא", דהכוונה שהיא ראשית העשר ספירות, הנה מאין תמצא שהוא עניין בריאה יש מאין.

לאחר שהתבוננו בעומק המילה "בראשית" והבנו שהכוונה היא להתהוות הספירות שקדמו לבריאה עצמה, אז הלשון "ברא" שבהמשך הפסוק מקבלת משמעות אחרת לגמרי, שמכך שהתורה אומרת לנו "בראשית ברא" אנו מבינים שגם עשר הספירות הן בריאה שנבראה באופן של יש מאין, שעל כך כתוב "והחכמה מאין תמצא" כלומר, אפילו ספירת החכמה הנעלית כל כך שהיא המקור לכל עשר הספירות, אף היא חלק מהנבראים!

מהו קדוש?

וזה ענין מה שאנו אומרים "בורא קדושים ישתבח שמך", דקדושים הם חכמה ובינה, וחכמה ובינה נקראים קדושים פירוש מובדלים מן העולמות, לפי שההתהוות היא על ידי המידות, וכמו שכתוב "זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה", וכתוב "כי אמרתי עולם חסד יבנה", להיות כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ דההתהוות העולם הוא מהמידות, אבל מוחין חכמה ובינה הם קדושים שמובדלים מן העולמות ונמשכים רק על ידי העבודה בקיום התורה והמצוות. אבל עם זה הנה בורא קדושים, דגם קדושים הם בריאה יש מאין, ולכן הנה "יشتבח שמך לעד", דכל העליות של בחינת "וקדושים בכל יום יהללוך סלה" אינן אלא בבחינת שמך.

בברכת "יוצר אור" אנו אומרים "בורא קדושים ישתבח שמך", פירושה של המילה "קדושים" הוא מובדלים [הקדושה מסמלת פרישות והבדלה], וכאן המילה קודשים בעצם רומזת לחכמה ולבינה, שהחכמה והבינה הם מובדלים מהעולמות, משום שכל בריאת העולמות נעשתה באמצעות המידות ולא המוחין, וכמו שכתוב "עולם חסד יבנה", שהעולם נברא בשישה ימים כך שכל יום הוא כנגד מידה אחרת מששת המידות.

לעומת המידות, הארת החכמה והבינה לא נוכחת בבריאה בקביעות אלא רק כאשר אנו מקיימים תורה ומצוות, אנו ממשיכים את ההארה עלינו.

אלא שכאן החידוש הגדול "בורא קדושים" - גם המוחין, החכמה והבינה, הם בריאה של יש מאין והם רק הארה מהאור אין סוף. ועל כך נאמר "ישתבח

שמך לעד", שכל הדרגות והעליות שישנן במוחין, ב"קדושים", הם רק בבחינת "שמך", ולא בקב"ה עצמו.

ולכן אמר בורא קדושים, שהם בחינת בריאה מאין לי. כי והחכמה מאין תמצא, פירוש, התהוות החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות מאור אין סוף ברוך הוא, אינו כמו השתלשלות שמהחכמה ולמטה שהיא דרך עילה ועלול.

כעת, כשהבנו שאף ה"קדושים" נקראים ברואים, מתעוררת השאלה מדוע הם נקראים "קדושים", לכאורה אם ה'מוחין' הם גם חלק מהבריאה, אז הם בעצם כבר לא כל כך "קדושים", ה'מוחין' אינם משהו מובדל מהנבראים.

אך התשובה לכך טמונה בהבנת ההבדל בין הצורה בה נבראו ספירות המוחין, לצורה בה נבראו המידות ושאר הנבראים.

כמשל באדם שיש בו שכל ומדות, ומחשבה דיבור ומעשה, שמשתלשלים זה מזה. הנה השכל עצמו נמשך ומתלבש במחשבה, ולכן הנה עיקר ענין כח המחשבה שהוא משרת השכל הנה עיקרו במחשבה שבמחשבה, שהוא מחשבת השכל היינו שנגש רק השכל והאותיות בלתי נרגשים, וכן הוא במחשבה ודבור דבעת דבורו חושב במה שמדבר, וכן הוא בשכל ומדות שזהו הנקרא השתלשלות עילה ועלול שהוא בחינת יש מיש ולא יש מאין, כי העילה עצמה נתפסת ומתלבשת בהעלול, דעם היות שמציאות העילה היא מציאה אחרת ממציאת העלול אבל עם זה הרי גם העילה היא מציאות ממש ששייך בה תפיסה, ועל דרך זה הוא כל ענין ההשתלשלות עילה ועלול שבאצילות מהחכמה ולמטה, שז' תחתונות של העילה מתלבשות בהעלול.

על מנת שנוכל להבין מדוע ה'מוחין' נחשבים "קדושים" ומובדלים משאר הבריאה, נצטרך להתבונן בצורה בה נבראו כל הברואים שהשתלשלו מהחכמה.

כשה' רצה לברוא את העולם, הוא היה צריך להצטמצם כדי שתהיה מציאות של עולם, כלומר, כיוון שהמציאות היא כל כך מגושמת ורחוקה מהקב"ה עצמו, אז בשביל שיוכל להיות לה מקום ה' היה צריך כדיכול להסתיר את האור שלו, וכאשר האור ירד והצטמצם ממדרגה למדרגה, המון המון צמצומים והסתרים, בסופו של דבר נברא העולם שלנו.

ספירת החכמה היא תחילת ההשתלשלות של האור, והיא התהוותה מהקב"ה עצמו, אך שאר הבריאה התהוותה באמצעות החכמה, אז בעצם יש כאן

הבדל גדול מאוד בין החכמה לשאר הבריאה, שהחכמה נבראה באופן של 'יש מאין', כלומר שהחכמה לא נבראה ממציאות שקדמה לה אלא היא הבריאה הראשונה, ולפניה היה 'אין', דהיינו לא היה כלום. ואילו שאר הבריאה נבראה באופן של 'יש מיש', כלומר שלשאר הבריאה קדמה מציאות אחרת - החכמה, וממילא הבריאה הזו היא בצורה שונה לגמרי, הצורה הזו נקראת 'עילה ועלול'.

בריאה באופן של 'עילה ועלול', הכוונה היא שבעילה קיימת גם מציאות העלול, כלומר, שהבורא ממש 'מתלבש' בעצמו בנברא, וכמו למשל במחשבה שהשתלשלה מהשכל, קיים גם השכל עצמו, שזהו כל עניינה של המחשבה - להיות כלי ביטוי לשכל. וכן המחשבה שהתלבשה בדיבור, שכל עניינו של הדיבור הוא לבטא את המחשבה, וכן על זה הדרך כל הבריאה כולה השתלשלה באופן של 'עילה ועלול' מהחכמה.

וזה שאמר הכתוב "כולם בחכמה עשית" שכל התהוות נמשכו מהעלם אל הגילוי מבחינת חכמה, שבתחילה היו כלולים יחד בבחינת חכמה והוא בחינת המאמר אחד שבו יכול להיבראות, שהיינו שהוא הכולל לכל הט' מאמרות דזהו "בראשית נמי מאמר הוא" אלא שהוא מאמר כללי, אבל התהוות החכמה מאור אין סוף ברוך הוא הוא יש מאין ממש, להיות כי אור אין סוף הוא למעלה מעלה אין קץ מבחינת ומדריגת החכמה, ולכן כדי שתתהווה בחינת חכמה זהו בריאה יש מאין, וזהו בורא קדושים, שגם בחינת קדושים הם מה שקדושים בכל יום יהללך סלה, ששרשם מבחינת חכמה כמשל הבן שנמשך ממוח האב הנה הם בריאה יש מאין וכל עלייתם הוא רק בבחינת שמך.

זהו גם הפירוש בפסוק "כולם בחכמה עשית" שהתהוות הבריאה כולה הייתה בצורה של גילוי של מה שהיה נעלם בתוך החכמה, כלומר, שבהתחלה כל הנבראים היו כלולים בתוך ספירת החכמה, שעל כך אמרו חז"ל שהעולם כולו יכול היה להיבראות במאמר אחד, ב"בראשית" [שהוא המאמר הראשון מעשרת המאמרות].

אך כל מה שאמרנו עד עכשיו זוהי צורת הבריאה של כלל הנבראים, שנבראו באופן של 'עילה ועלול', אמנם החכמה עצמה לא נבראה כ'עילה ועלול' אלא כ'יש מאין', מכיוון שהאור אין סוף ברוך הוא נעלה מאוד מהחכמה, עד כדי כך שאין שום ערך בניהם, ולכן בשביל לברוא את החכמה ה' ברא בריאה חדשה, לא ממשהו שהיה קיים קודם.

על זה נאמר "קדושים" שעל אף שהמוחין גם הם חלק מהבריאה, בכל זאת הם מובדלים מהבריאה, משום שהם נבראו ישירות מהקב"ה ולא ע"י השתלשלות.

והיינו דעם היות שהאורות דעשר ספירות דאצילות הם מעין המאור, דזהו אחד ההבדלים בין בריאה לאצילות דבריאה הוא שהנברא אינו בערך הבורא והבריאה היא על ידי העלם הבורא מהנברא, ואצילות הוא גילוי ההעלם, שהגילוי הוא מעין ההעלם והיינו האור שהוא מעין המאור, ולכן הנה בהאורות בעצם עדיין אין בהם התחלקות חסד וגבורה, דכשם שהמאור הוא אין סוף הנה כן גם התפשטות האור הוא אין סוף, אלא להיותה הארה לבד שנתפשטה מהעצם, לזאת הרי הוא מתלבש בכלים ועל ידי הכלים נעשה ההתחלקות בהאורות, והכלים הם בבחינת גבול, ועם היות שהוא בחינת גבול דאצילות בכל זאת הרי הוא בבחינת גבול, ושייך בהם התחלקות חסד וגבורה, והם מגבילים את האורות.

אחד ההבדלים הבולטים בין עולם האצילות לעולם הבריאה, הוא שהספירות שבעולם האצילות הם הארה שהיא מעין המאור ממש, כלומר שנוכחות של ה' גלויה שם ממש. ואילו בספירות שבעולם הבריאה יש העלם גדול בין הבורא לנבראים, שהמציאות של ה' פחות נוכחת וגלויה.

אמנם, על אף שבעולם האצילות הארה היא מעין המאור, והקב"ה ממש מורגש, בכל זאת ישנו העלם מסוים, שמכיוון שהאור אין סוף שם בסופו של דבר הוא רק באופן של הארה, אז יש בכוחו להתלבש בתוך הכלים של הספירות, כלומר, שיש לאור גבול על ידי שהוא מחולק לעשר ספירות.

מי מתלבש בספירות?

ולכן נקראים הכלים דעשר ספירות דאצילות בשם תיקונין, וכמאמר "אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין" דתיקונין הם לבושים שמלבישים את האורות דעשר ספירות ומתקנים אותם עד שיפעלו בהגבול דבי"ע [בריאה - יצירה - עשייה], והוא לפי שהכלים הם בריאה, לזאת הנה לבד זאת שהם עצמם בהתחלקות חסד וגבורה הנה עוד זאת הם מגבילים את האורות, והגם דזה מה שהכלים דעשר ספירות דאצילות הם בריאה אין זה חס וחלילה כמו הבריאה דבי"ע, ורק לגבי פשיטות ודבקות האורות

דאצילות הנה הדבקות דכלים שהיא דבקות ניכרת נקראת בריאה, וזהו "בראשית ברא" שגם בראשית שהוא ראשית חכמה הוא גם כן אינו אלא ברא שהוא בריאה יש מאין.

וזוהי הסיבה שעשר הספירות שבעולם האצילות נקראים בלשון הזוהר "תיקונים", פירוש המילה 'תיקון' הוא 'לבוש', כלומר, שעשר הספירות הן לבושים וכלים לאורות של עולם האצילות, שהלבוש הוא הכלי שמתקן את האור, כך שעל ידו האור יכול לפעול ולהשפיע על העולמות התחתונים יותר, שלולא הכלים של הספירות של עולם האצילות, הקב"ה כביכול לא היה יכול לרדת ולהתלבש בשאר העולמות [בריאה - יצירה - עשייה].

הסיבה לכך שעל ידי הספירות, האור יכול להשפיע ולרדת גם לעולמות התחתונים יותר עד אלינו ממש, היא כי הכלים הם סוג של בריאה בפני עצמם, ולכן בנוסף לכך שהם עצמם מחולקים בניהם לספירות שונות, הם גם מחלקים את האור לספירות שונות, על ידי שהוא מתלבש בתוכן, ולאחר שהאור אין סוף נהיה מוגבל, הוא מותאם לרדת ולהשפיע לשאר העולמות.

אך חשוב מאוד **להדגיש**, שעל אף שעשרת הספירות של אצילות נקראות בריאה, כמובן שאין הכוונה חס וחלילה לבריאה ממש כשאר העולמות, אלא הכוונה היא שביחס לדבקות המוחלטת באור אין סוף ששוררת בעולם האצילות, הדבקות של הספירות היא קצת יותר ניכרת, ומשום כך היא נקראת בלשון בריאה.

זהו הפירוש של **"בראשית ברא"**, שעל אף שהוא בראשית, כלומר, שהוא ראשית חכמה, ספירת החכמה שבעולם האצילות, שנעלית מאוד מאוד משאר הבריאה, גם היא בסופו של דבר רחוקה מאוד מהקב"ה עצמו והיא אינה אלא חלק מהבריאה!!!

אז שנזכר בעזרת השם להמשיך להעמיק ולהתבונן בגדלות העצומה של ה' יתברך דרך הבריאה המופלאה בה אנו חיים!

המושג רהשבועי –

אורות דתהו בכלים דתיקון

על עולמות התהו והתקון כבר דברנו לא מעט, ונחזור בקצרה: בקבלה מציירים שהעולם נברא בתחלה בצורה של "תהו" בלתי מרוסן, בעוצמה מאד חזקה. עולם התהו כלל שבעה מלכים, שכל אחד מהם עלה ומת בזה אחר זה, כנגד שבע המידות התחתונות (חג"ת נה"ם), המיוצגים ע"י מלכי אדום הנמנים בסוף פרשת וישלח), התרחשה 'שבירה' בה העוצמה, הכח והתהו נפלו לקליפות, עולם התהו נשבר ונחרב, ולאחר מכן ה' יתברך בטובו וחסדו נתן צ'אנס וברא עולם חדש, בצורה מיושבת יותר ועצמתית פחות, שנקרא "עולם התקון". בקבלה פשוט שהתהו אינו שייך אלינו – הוא עצמתי, סוער, אי אפשר להשתמש בו בצורה חיובית לגמרי בעולם (אמנם, יש דבורים על זה ששם ס"ג, שם התהו, גונז בתוכו דווקא את הכחות הגדולים ביותר וכו'). החסידות הנועזת, שבכללות החזיקה מאד מתהו, והרבה צדיקים נהגו בתהו, ואולי אפשר לומר שהחסידות ממש באה לשחרר את הרסן שהושלך על התהו-הנשמתי-לאלקות שבלב כל יהודי, חידשה את המושג "אורות דתהו בכלים דתיקון". חתנו של הרבי הריי"צ, הרבי מליובאוויטש, בשיחתו המפורסמת מכ"ח ניסן תשנ"א, "עשו כל אשר ביכלתכם... ענינים שהם באופן של אורות דתהו אבל בכלים דתיקון", הדגיש א החשיבות של השמירה על התהו והניצול הנכון שלו מבלי לוותר על עוצמותיו. הענין הזה הוא פרקטי מאד לעבודת הנפש היום-יומית, הוא נותן יכולת לחבר בין הלהט הפנימי לבין היכולת לעשייה בפועל. הרבי הדגיש את הרעיון שהשלמות אינה בחירה באחד מהצדדים – לא בהתפרצות רגשית וסוערת שסופה נפילה ושחיקה, וגם לא בשגרה יבשה וקרה הכלואה בתוך מסגרות קשוחות – אלא דווקא בשילוב הפלאי שביניהם, ה"נשיאת הפכים" היהודית. יהודי נדרש להביא עמו "אורות דתהו", שהם התלהבות בלתי מוגבלת, חיוניות, תשוקה לפרוץ גבולות ומסירות נפש לשנות את המציאות, ולצקת את כל האנרגיה הזו דווקא לתוך "כלים דתיקון" – סדר יום קבוע, עקביות, מעשים קונקרטיים, הקפדה על הפרטים הקטנים ועבודה שקולה ומחושבת. כך, הלהט והתשוקה אינם נשארים בגדר חלום או התרגשות רגעית שמתפוגגת, אלא הופכים למנוע עוצמתי הפועל בתוך המציאות הממשית ומביא לתקון ולגאולה פרטית וכללית. במאמר שלנו רואים את זה עוד די בעדינות (וראה תו"א שמות: "לפי שבינה יתירה כו' וכך נאמר למשה אנכי אהיה עם פיר שגם אורות שמבחי' תהו יתלבשו בכלים דתיקון כנ"ל"). יאללה לעבודה!

בראשית ברא

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש – ספר המאמרים תש"ב

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", דפירוש הפשוט הוא דתחלת בריאת העולם הייתה השמים והארץ, ו"את השמים" כולל כל צבא השמים "ואת הארץ" כולל כל צבא הארץ, כמאמר רבותינו ז"ל במדרש רבה. וצריך להבין והלא מבואר אחר כך בריאת והתהוות השמים והנבראים בד' פעמים כמו שכתוב אחר כך "ויאמר אלקים יהי רקיע כו' ויקרא אלקים לרקיע שמים, תדשא הארץ כו'" ואם כן מהו שמקדים תחלה שתחלת הבריאה היא השמים והארץ, וגם הלא תחלת הבריאה הייתה מים כמו שפירש רש"י ז"ל על פסוק בראשית ברא, וגם אם היתה הכוונה על פירוש זה הפשוט בלבד היה אומר בתחלה ברא אלקים את השמים ואת הארץ וכמו שכתוב (בראשית יג ג) "עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", ובשבטים נאמר גם כן (שם מג יח) "על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחלה", וכתוב "ירד ירדנו בתחלה לשבר אוכל", ונמצא כי מלשון הכתוב לומר על ההקדם לשון תחלה ומפני מה נאמר כאן הלשון בראשית.

אלא הכוונה היא שקודם יצירת כל הנבראים פרטים, מספר מהתהוות האצילות וזהו אומרו בראשית היינו בחינת חכמה כמו שכתוב וירא ראשית לו, ראשית חכמה, ואומרו בראשית ברא היינו ב' ראשית חכמה עילאה וחכמה תתאה, דראשית ענינו ההתחלה הכוללת את ההתפשטות הבאה אחריה, וספירת החכמה היא הראשית למוחין, וספירת המלכות שהיא דבור העליון הרי היא ראשית למדות ומובן ומורגש בכוחות הנפש, והדבור שרשו מהחכמה וכמאמר אבא יסד ברתא. וישנו הדבור כמו שהוא עדיין כלול בחכמה ולכן אמר בראשית בתיבה אחת היינו חכמה תתאה כמו שהייתה כלולה תחלה בחכמה עילאה דזהו כמו שהמידה כמו שהיא כלולה בשכל עדיין שזהו כמו אות י' שהמילוי שלה הוא ו' ד' שעולים גם כן י' שרומזים למדות ודבור.

ואמר אחר כך את השמים ואת הארץ, היינו כי שמים הוא אש ומים רומזים לבחינת מדות עליונות דאצילות והארץ היא בחינת המלכות

היינו בחינת חכמה תתאה כמו שהיא בפני עצמה בלתי כלולה בחכמה עילאה, וטעם הדבר מה שספירת המלכות נפרטה בדרך פרט עוד פעם שהרי כבר נזכרה בתיבת בראשית שהם ב' ראשית התכללות המלכות בחכמה ולמה נפרטה עוד פעם בתיבת הארץ.

אך העניין הוא דהנה הפרדס בשער המכריעין פ"ג הקשה מפני מה נזכר בספר יצירה רק הג' יסודות אש רוח ומים, ויסוד הרביעי שהוא יסוד העפר אינו מזכיר, ותירץ דיסוד העפר עם היותו יסוד רביעי הוא כלל ג' יסודות הראשונים שהם מים אש ואויר (שהוא עניין הרוח) ומהם נתהווה יסוד הרביעי שהוא עפר. וחכמי המחקר אמרו מופת על זה דכאשר ירתיח אדם כלי מים על האש שלא ישקוט ולא ינוח מרתיחתו לעולם ואם יחסרו המים יוסיף עליהם עוד עד יעבור עליהם זמן רב יתהווה בתוך המים עפרורית כמו אבן, וכשיעלה האדם בדעתו יסוד האש בכוחו הגדול והאוויר הגדול מנשב ביסוד האש והמים מרתיחים בו הנה מזה נתהווה העפר, אם כן הרי בריאת יסוד העפר בראו הקב"ה כדמות הרכבה הנה מהאי טעמא לא נזכר בספר יצירה לפי שספר יצירה אינו מזכיר אלא יסודות העקרים שהם אש - רוח - מים.

וכן הוא בספירת המלכות שפעולתה מורכבת, דספירת התפארת היא אויר, וספירת החסד היא מים, וספירת הגבורה היא אש, ופעולת המלכות מורכבת משלשתן וכל הבריאה היא מספירת המלכות כמאמר הכל היה מן העפר, אם כן הרי ביסוד העפר יש בו ב' דרגות - מה שתחלה כלול בהג' יסודות, ובא בהתגלות כיסוד לעצמו. אשר כן הוא בעניין האותיות שכבר היו כלולים בחכמה אלא שלא היו ניכרים מפני ריבוי האור שבחכמה ועל ידי הבינה שהוא אש שמכווץ את המים הנה על ידי זה מתגלים האותיות, וכן הוא למעלה דכביש באשא וגליד ברוחא ומזה נתהוו האותיות שבספירת המלכות, והוא העפר שמזה נתהווה כל הבריאה על ידי הדבור דספירת המלכות.

וזוהו "בראשית ברא אלקים", שגם בחינת העשר ספירות הם בבחינת בריאה. וכמו שכתוב "והחכמה מאין תמצא", דהכוונה שהיא ראשית העשר ספירות, הנה מאין תמצא שהוא עניין בריאה יש מאין.

וזה ענין מה שאנו אומרים "בורא קדושים ישתבח שמך", דקדושים הם חכמה ובינה, וחכמה ובינה נקראים קדושים פירוש מובדלים מן העולמות, לפי שההתהוות היא על ידי המידות, וכמו שכתוב "זכור רחמך וחסדיך כי מעולם המה", וכתוב "כי אמרתי עולם חסד יבנה", להיות כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ דההתהוות העולם הוא מהמידות, אבל מוחין חכמה ובינה הם קדושים שמובדלים מן העולמות ונמשכים רק על ידי העבודה בקיום התורה והמצוות. אבל עם זה הנה בורא קדושים, דגם קדושים הם בריאה יש מאין, ולכן הנה "ישתבח שמך לעד", דכל העליות של בחינת "וקדושים בכל יום יהללך סלה" אינן אלא בבחינת שמך.

ולכן אמר בורא קדושים, שהם בחינת בריאה מאין ליש. כי והחכמה מאין תמצא, פירוש, התהוות החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות מאור אין סוף ברוך הוא, אינו כמו השתלשלות שמהחכמה ולמטה שהיא דרך עילה ועלול.

כמשל באדם שיש בו שכל ומדות, ומחשבה דיבור ומעשה, שמשתלשלים זה מזה. הנה השכל עצמו נמשך ומתלבש במחשבה, ולכן הנה עיקר ענין כח המחשבה שהוא משרת השכל הנה עיקרו במחשבה שבמחשבה, שהוא מחשבת השכל היינו שנרגש רק השכל והאותיות בלתי נרגשים, וכן הוא במחשבה ודבור דבעת דבורו חושב במה שמדבר, וכן הוא בשכל ומדות שזהו הנקרא השתלשלות עילה ועלול שהוא בחינת יש מיש ולא יש מאין, כי העילה עצמה נתפסת ומתלבשת בהעלול, דעם היות שמציאות העילה היא מציאה אחרת ממציאת העלול אבל עם זה הרי גם העילה היא מציאות ממש ששייך בה תפיסה, ועל דרך זה הוא כל ענין ההשתלשלות עילה ועלול שבאצילות מהחכמה ולמטה, שז' תחתונות של העילה מתלבשות בהעלול.

וזה שאמר הכתוב "כולם בחכמה עשית" שכל התהוות נמשכו מהעלם אל הגילוי מבחינת חכמה, שבתחילה היו כלולים יחד בבחינת חכמה והוא בחינת המאמר אחד שבו יכול להיבראות, שהיינו שהוא הכולל לכל הט' מאמרות דזהו "בראשית נמי מאמר הוא" אלא שהוא מאמר כללי, אבל התהוות החכמה מאור אין סוף ברוך הוא הוא יש מאין ממש,

להיות כי אור אין סוף הוא למעלה מעלה אין קץ מבחינת ומדריגת החכמה, ולכן כדי שתתהווה בחינת חכמה זהו בריאה יש מאין, וזהו בורא קדושים, שגם בחינת קדושים הם מה שקדושים בכל יום יהללך סלה, ששרשם מבחינת חכמה כמשל הבן שנמשך ממוח האב הנה הם בריאה יש מאין וכל עלייתם הוא רק בבחינת שמך.

והיינו דעם היות שהאורות דעשר ספירות דאצילות הם מעין המאור, דזהו אחד ההבדלים בין בריאה לאצילות דבריאה הוא שהנברא אינו בערך הבורא והבריאה היא על ידי העלם הבורא מהנברא, ואצילות הוא גילוי ההעלם, שהגילוי הוא מעין ההעלם והיינו האור שהוא מעין המאור, ולכן הנה בהאורות בעצם עדיין אין בהם התחלקות חסד וגבורה, דכשם שהמאור הוא אין סוף הנה כן גם התפשטות האור הוא אין סוף, אלא להיותה הארה לבד שנתפשטה מהעצם, לזאת הרי הוא מתלבש בהכלים ועל ידי הכלים נעשה ההתחלקות בהאורות, והכלים הם בבחינת גבול, ועם היות שהוא בחינת גבול דאצילות בכל זאת הרי הוא בבחינת גבול, ושייך בהם התחלקות חסד וגבורה, והם מגבילים את האורות.

ולכן נקראים הכלים דעשר ספירות דאצילות בשם תיקונים, וכמאמר "אנת הוא דאפיקת עשר תיקונים" דתיקונים הם לבושים שמלבישים את האורות דעשר ספירות ומתקנים אותם עד שיפעלו בהגבול דבי"ע [בריאה - יצירה - עשייה], והוא לפי שהכלים הם בריאה, לזאת הנה לבד זאת שהם עצמם בהתחלקות חסד וגבורה הנה עוד זאת הם מגבילים את האורות, והגם דזה מה שהכלים דעשר ספירות דאצילות הם בריאה אין זה חס וחלילה כמו הבריאה דבי"ע, ורק לגבי פשיטות ודבקות האורות דאצילות הנה הדבקות דכלים שהיא דבקות ניכרת נקראת בריאה, וזהו "בראשית ברא" שגם בראשית שהוא ראשית חכמה הוא גם כן אינו אלא ברא שהוא בריאה יש מאין.

נקודה לאחשה

מה לה נואע לחיים שלי?

זו התגובה הכי טבעית שאמורה לצאת ממנו כשאנו נתקלים במאמר מהסוג הזה...

למה הרבי הריי"ץ חושב שמעניין אותי שגם עולם האצילות, ואפילו ספירת החכמה שבו הם בסופו של דבר חלק מהנבראים, ואף הם רחוקים מרחק רב מהקב"ה עצמו?!"

אנחנו רגילים שאומרים לנו מה עלינו לעשות בשביל להתקדם בעבודת ה', כיצד עלינו לתקן את המידות שלנו, כיצד התפילה שלנו צריכה להיראות, מדוע אנחנו לומדים תורה ועוד כהנה וכהנה, אבל למה שנתעסק בבריאת הספירות שבעולם האצילות וכדומה???

ובמילים שלנו: דבר איתי תכל'ס!

הנקודה היא שכשאנו לומדים ומעמיקים עוד ועוד בהבנה כמה הקב"ה הוא מרומם ואינסופי, וכמה אין לנו השגה בגדלות שלו, וכפי שניתן לראות בבירור שככל שלומדים עוד ועוד מאמרים אנחנו רק יותר ויותר קולטים כמה ה' הוא בלתי נתפס, ואיך בשביל לברוא עולם הוא היה צריך לצמצם את האור שלו עוד ועוד, ואיך יש אינסוף חילוקים ודרגות בסדר ההשתלשלות, אז כשמפנימים את הדברים האלו יותר ויותר מבינים שהסיפור כאן הוא לא אנחנו, ויש כאן סיפור אחר לגמרי, והמציאות שלנו היא חלק ממשהו גדול, ויש לה תפקיד בכל העסק הזה.

וכשמתבוננים בצורה כזו גם ממילא הגישה לתורה ולמצוות היא אחרת לגמרי, ולא רק הגישה לתורה ולמצוות, אלא הגישה לכל החיים שלנו משתנה לגמרי, היא מגיעה ממבט הרבה יותר מרומם, שנותן לחיים משמעות אחרת לגמרי ממה שחשבנו עד היום.

אז לא נשאר לנו אלא לאחל לעצמנו שנזכה שיתקיים בנו הפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", שנדע ונכיר את בוראנו בצורה שהוא ימלא את כל מרחבי החיים שלנו!

לחיים לחיים!!!